

Narodna plesna kultura u Hrvata

Sažetak

O narodnim plesovima u Hrvata dosta je malo starijih dokumenata. Osim nadgrobnih spomenika, nešto fresaka i drugih likovnih ilustracija koje prikazuju ples, preostaje nešto arhivskih podataka koji najviše govore o utjecaju crkve ili civilnih vlasti na odvijanje plesnih zabava u našim krajevima. Fragmente plesnih običaja ili samo poneki detalj, naziv plesa na primjer, donose putopisci ili državni administratori koji izvještavaju o aktualnim zbivanjima s terena kojeg obilaze.

Dosta jasno izražena magijska osnova nekih narodnih plesova navodi i na njihovu starost, te vezu sa sličnim pojavama čiji korijeni sežu u paleolitik odnosno neolitik. Takav je slučaj s plesovima za dobar ulov kao što su plesovi zec, zajc ili zečko kolo, a pogotovo s ostacima ratarskih plesova koji su trebali osigurati dobru rodnoš lana, konoplje, krumpira, zelja i drugog.

Slijede pojedinosti o plesovima za zimskog solsticija, plesanju da bi se udobrovoljio duh pokojnika, oplesivanju za dobro zdravlje i potvrdu vlasništva, o kolima oko drveća, krijesova ili izvora. Dio plesova trebao je zaštititi sudionike od zlih sila i demonata tj. vila i vještica zatim od zmija, gusjenica i ostale gamadi.

Veoma jednostavne ali i veoma stare oblike plesanja predstavljaju gibanja ophodara od kuće do kuće, od sela do sela. Tu su pokladari, jurjaši, prvomajske filipovčice, spasovski križari, ivanjske ladarice, duhovske kraljice, novogodišnji koledari, zatim vučari, dodole i drugi.

Od XIII stoljeća pa dalje donosimo sve više arhivskih podataka i da bi ih u devetnaestom vijeku bilo već veoma mnogo. Evropske plesne modne novosti sve su prisutnije i u našim gradovima i selima te se na razne načine očituju u gradovima ali u plesnom inventaru sela. One dijelom ulaze i u tako hermetizirane forme kao što su stara kola.

Dvadeseto stoljeće dovodi nas do brojnih podataka koji su se dijelom sačuvali do današnjih dana.

Osnivaju se Smotre izvornog folklor, započinje znanstveni etnokoreološki rad. U Zagrebu se formiraju centralna Smotra folklor i Institut za narodnu umjetnost (danas Zavod za istraživanje folklor). Sve više buja scenska primjena folklor. Uz brojne amaterske ansamble formira se i profesionalni ansambl hrvatske "Lado". Oni prikazuju ljepote naše folklorne tradicije diljem svijeta.